

לקט

משחו, "צולע" בשיטת ההורעה המלאכותית

איש לא יטען שלהלכה תכנית הפרים הבדוקים של המועצה לשיווק החלב (MMB) היא פסולה. לפי דעת מימחיה המועצה הנ"ל יש לצפות שבנות הפרים הבדוקים יניבו כ-200 ק"ג חלב יותר מאשר בנות דורן מפרים אחרים; שיפור כזה בכורש ההנבה עשוי להביא להעלאת ההכנסה ב-2—3 ל"ש. מהנתונים שבידי המועצה אני למד שכאילו הישג זה נישנה והולך, אם מקפידים על השימוש בפרים בדוקים ברציפות בזה אחר זה, משך דורות אחדים, ואנו רשאים אז לצפות לתגובות והכנסות שיילכו ויעלו ברציפות.

אולם כל זה אינו אלא להלכה. לאחר בחינת התוצאות במשקים, איני יכול לאשר ולהאמין שאמנם תקוות אלה מתגשמות למעשה. כפי שקורה לעתים קרובות בחקלאות, מתגנבים גם גורמים אחרים אל תוך המשחק הזה. ההופכים לאפס את כל היתרונות הצפויים. ה"פגעי" העיקרי במקרה זה הוא השיעור הנמוך של ההתעברויות בעקב ההורעה המלאכותית שגוררת אחריה ממילא את איבוד ההכנסות, שהיינו זוכים בהן בעקב אינדאקס גבוה יותר על המלטות ושיעור גבוה יותר של בידור בעדר, במקרה והיינו נזקקים להרבעה טבעית של פרותינו.

אם יאבדו לנו מדדי שנה 2 פרות מעל לרגיל מתמת עקרות, ואחוז ניכר מהאחרות זקוק להורעות הולכות ותחורות, הרי מתבטל לחלוטין היתרון שבריוח הנוסף, שעתידים אנו לזכות בו מהמבכירות המעטות בעלות כושר ההנבה הגבוה יותר, שנצליח לגדל בכל שנה. ואם נצרך לזה את ההוצאות הנוספות לרפוא ווטרינארי, המטפל במקרי אי-הפוריות המתרבים, וודאי שהפסדנו ילך ויגדל.

אין אני בא להאשים את הפרים שמפעילים במכוני ההורעה, אלא יש ברצוני להצביע על כך, שכנראה, משחו, "צולע" בשיטות ההורעה הקיימות, והתוצאה היא — שיעור נמוך של התעברויות. כן מספק אנוכי אם המחלקה לייצור חלב שליד המועצה יש לה מגע מספיק עם בעלי-העדרים למען תוכל לערוך שומה (הערכה) מציאותית להישגים של תכנית ההורעה שהשבחה שלה.

R. H. Field

Sussex

Orchard House, Loxwood,

הערת המביא לבית-הדפוס:

זהו מכתב של איכר אנגלי שנשלח למערכת, "דיירי פארמר" ונתפרסם באפריל 1961.

ייבוש לשחת תוך 6 שעות

בארה"ב פותחה שיטת ייבוש לשחת בשדה, שעשויה להתחרות בשיטות הייבוש המלאכותי, העולה בדמים מרובים. עיקרו של החידוש בתהליך ייבוש זה הוא — הנחת הירק הקצור, המעוך כדבעי (מיתקן המעיכה מחובר למקצרה) על פני יריעות פלאסטיק שחורות, המשמשות כמחסום בפני האדים העולים מהאדמה; בדרך זו נמנעת ספיגת הלחות העולה מהאדמה ע"י הירק המתייבש. בנוסף לזה מפיקים תועלת מכוסר הקליטה הרב של חום השמש ע"י הפלאסטיק השחור; תצפיות שונות הוכיחו שבשיטה זו ניתן להעלות את טמפרטורת פני השטח ב-22 מ"צ. ניסויים שונים הוכיחו, שבמזג אויר גות אפשר להצליח לייבש אספסת לשחת תוך שעות מספר כנ"ל. ירק שנקצר ונמנע עד שעה 10 לפני הצהריים, יהיה מוכן כשחת כשרה לאחסנה (עם תכולת מים בגבולות 20%), בשעה 4 אחה"צ, אם הייבוש יבוצע בעזרת יריעות פלאסטיק שחורות, שישמשו כחייץ בין האדמה והירק המתייבש.

האסטרותנים בעשבים

באוסטרליה המערבית השביחו את המרעה לצאן הודות להכנסת התלתן הטמון — *Trifolium Subterraneum*. לפני זריעת תלתן היה כושר הנשיאה של 4 דונם — (אקר אחד) 0.5 כבשה, ובאפרים עם תלתן התקיימו 1—2 ראשי-צאן על כל אקר. מרעה התלתן הניב יבוליו המלאים, כשהשטחים דושו בקבוצות בסופרפוספאט, ובמקרים מסויימים — באבק.

לפתע, בשנת 1941, נפגעו הרחלות, שרעו בשטחי התלתן הזה, בעקרות קשה. בעדרים אחדים פתחו ההמלטות עד ל-10% בס"ה. העקרות היתה מלווה אנומאליות במערכת איברי-המין, כגון אי-פעילות והיפוך (אינווארסיה) של הרחם. הסיבוכים האלה גרמו אף לתמותה של כ-30% מהרחלות.

ברחלות הנגועות התבלטו גם תופעות משונות: עטיניהן תפחו והניבו חלב, אם כי אלו לא היו הרות כלל. גם בזכרים המסורסים, שרעו עם הרחלות, התבלטו סימני הנגע, וקרו גם מקריימות ביניהם. לעומת זה — הסוסים והבקר, שרעו ביחד עם הצאן בשטחי התלתן, לא נפגעו כלל.

האנומאליות שהופיעו בעדרייצאן אלה היו דומות לאלה שנגרמות בעקב השתלת אסטרוגן סינתטי, כגון הסטילבאסטרוול. הרופאים הווטרנאריים והביוכימאים האוסטראליים התחילו לחקור ולבדוק את צמח התלתן הזה ולבסוף הצליחו לבודד את הגורם האחראי לפעילות אסטרוגנית זו. המחקרים האלה נמשכו כ-10 שנים ורק בשנת 1951 הושגו התוצאות המוצלחות. אולם בינתיים, תוך אותם 10 שנים, קרה דבר מפתיע בעדרים: ב-1943 החלו להתמעט מקריי העקרות, ובהדרגה נעלמו כליל. אילו צריכים היו נוקדי אוסטרליה לחכות עד לגמר החקירות של הביוכימאים, ודאי שהיו מאבדים את עדריהם כליל. וכשם שלא ידעו בתחילה מה היתה הסיבה לנגע העקרות, כן לא ידעו את סיבת היעלמו, ורק ב-1952 עלה בידם של החוקרים לגלות את הסיבה הזו.

למעשה נגרמה התקלה מחמת הפסקת הדישון בסופרפוספאט בשנים הראשונות של מלחמת העולם השנייה. אולם כשנמצאו בשנת 1943 הדרכים לספק שוב דישון זה לשטחי מרעה אלה, הוקלו ההתקפות ולבסוף נעלמו לחלוטין. חקירות הביוכימאים אישרו כעבור שנים את העובדה שחסר זרחן (ויתכן גם גפרית), הוא שגרם לעליה רבה של האסטרוגן בתלתן הטמון.

תומצת מספרו של-André Voisin
"קרקע, עשב וסרטן"

הערת המלבה"ד: לפני שבועות מספר שאלתי את הח' דניאל ניס מדגניה ב', אם אין בוקרי עמק הירדן מביאים לידיעתו את "צרת האסטרוגן" שבאספסת. הוא השיב שבזמן האחרון לא הגיעו אליו תלונות בדבר קשיים בהתעברות, אולם לפני שנים אחדות, ביחוד בשנים הראשונות שלאחר מלחמת העולם, עלה אחוז העקרות בעדר דגניה ב' בצורה מדאיגה; בבדיקות האספסת נתגלה שהיחס בין הסידן לזרחן נשתבש. ניתנה אז העצה למשקים שבאיזור לדשן את שטחי האספסת בזרחן, וכן להוסיף לפרות זרחן, ומצב ההתעברות השתפר במידה רבה.

מכונות החליבה וייצור הגבינה האמנטאלית

בשנים האחרונות, עם התפשטות החליבה המיכאנית באזורי ייצור הגבינה האמנטאלית (שווייצרית), נתגלו קשיים והפרעות ואיכות הגבינה נפגמה. כידוע משתמשים בייצור גבינה זו בחלב חי בלבד (לא פיסטור וללא הרתחה). כן מחייבים את ספקי החלב למגבנות אלה לשמור על כללי הזנה מסוימים (לא להזין בתחמיצים ועוד). טיפול בחלב, והעיקר — שמירה על ניקיון החלב. הקשיים, שנתקלו בהם בזמן האחרון בוויירטמברג (גרמניה) ובעוד ארצות, הם תוצאה של אי-הקפדה על ניקוי מכונות החליבה בהתאם להוראות המגבנות. רבים מספקי חלב כאלה הוזהרו שהמגבנות תסרבנה לקבל את החלב אם ההזנחה בטיפול במכונות החליבה תימשך.

האם משפיעה החזרעת המלאכותית על פעולת אברי המין של הפרה?

תצפיות מקיפות בעדרים שונים בגרמניה העלו את החשד שפרות אשר הופרו ע"י הזרעה ברציפות משך 4 שנים, התייחמותן נעשית שקטה יותר. מניחים שמגיעת ההזדווגות הטבעית מערערת את המשטר הניאורו-הורמונאלי של תחילת הקודים המיניים, וזה מתבטא למעשה בהתייחמות שקטה, שעלולה לגרום להעלאת שיעורי אי-הפוריות בעדרים. הואיל וידוע לנו שכל דיסהארמוניה (אי-תיאום) בתהליכים הפיסיור-לוגיים גוררת אחריה גם נזקים בקונסטיטוציה של בעלי החיים, הרי יעוצה העצה (ע"י החוקרים שטיפלו בבעיה זו) להרביע הרבעה טבעית את אותן הפרות שמתמידות בתאנתן השקטה.

השכן אשם

האיכר ואשתו דנו והתחבטו בקשיים הפינאנסיים שלהם: לבסוף אמרה האשה: "זוהי אשמת השכנים שלנו! הם עושים או קונים לעתים קרובות דברים שאין ביכולתנו לעשותם".

ליקט י. ע.